

De Koekoek: Vogel van het jaar 2010

Geliefd of niet geliefd: over Koekoeken is veel te verhalen. In de muziek en fabelkunst is hij ruimhartig bezongen. Maar ook in de wetenschap heeft zijn gedrag brede aandacht gekregen. De Koekoek is namelijk de enige inheemse soort in ons land, die zich als pure parasiet onder de zangvogels begeeft.

Fred van Klaveren

Een van de allereerste woorden, die een baby van amper enkele uren oud te verteren krijgt is, ná 'kiekeboe' en vóór de zelfs prangende vraag 'issie-dan?' (zinloze vraag, want doorgaans bevindt de betreffende kleine zich op verbazend korte afstand van de vraagsteller), een vraag waarmee de "mens-in-de-dop" op uiterst jonge leeftijd al het vogels kijken wordt opgedrongen; een van die allereerste woorden dus, dat is 'koekoek'! Vaak probeerde leuke oom of grappige oma zich daarbij zogenaamd te verstoppen achter het kant van het wiegje. Misschien dat daarom de Koekoek onder jongeren nooit een erg geliefde vogelsoort is geweest, of althans steeds bij velen gemengde gevoelens oproept, zoals ook bij ouderen. Zittend in de pluchen stoel en kijkend naar het einde van de straat, terwijl het licht van de lantaarns spiegelt in de plassen. Kijkend als naar het einde van het leven krijgt de toon van het héle uur zo een dubbele betekenis. Zo van: 'koekoek koekoek', hè-fijn-twee-uur-dan-komt-de-thee-hopelijk-nu-wel-met-het-beloofde-koekje-die-hopelijk-niet-te-slap-is-nu. En tegelijkertijd wetend dat het moment van deze klokslag-twee-uur nooit van z'n levensdagen meer terug zal keren en tegelijkertijd aftellend hoeveel klokslagen van twee uur je nog hoopt te beleven. Dan krijgt die Koekoek opeens een waardevolle klank, die de levenslust doet sidderen in de kalkarme botten.

Of is de Koekoek minder geliefd, juist door het afkeurenswaardige gedrag van de soort, door eieren en kroost van karekiet, kwikstaart en Graspieper te vervangen door karekiet-koekoeksei, kwikstaart-koekoeksei of graspieper-koekoeksei? En dat tot wel twintig nestjes per koekoekswijf.

Geliefd of niet geliefd: over Koekoeken, u ziet het, is veel te verhalen. In de muziek en fabelkunst is hij ruimhartig bezongen. Maar ook in de wetenschap heeft zijn gedrag brede aandacht gekregen. De Koekoek is namelijk de

enige inheemse soort in ons land, die zich als pure parasiet onder de zangvogels begeeft. Amper drie maanden na het begaan van voornoemde doodzondes gaat de Koekoek al weer voor een lange vakantie naar het verre zuiden. Zijn slachtoffers kansloos achterlatend. Hen geen mogelijkheid biedend om tenminste ook maar één antwoord te krijgen op de vraag 'waarom?'. Laat staan een oprecht excuus.

Waarom is de Koekoek, alle bovenstaande scherts beschouwd, dan toch de soort van het jaar 2010? Dat is omdat het leuk is om zo'n bijzondere vogel meer in het zonnetje te zetten. Een soort die bij velen van u bekend is en bij velen prettige of minder prettige herinneringen oproept. Maar tegelijkertijd een soort die zich hult in een mist van geheimzinnigheid. Hoe kan het dat hij eieren legt met dezelfde kleur en tekening als de eieren van de gastheer? Waarom komt de Koekoek helemaal uit tropisch Afrika om in Nederland als volwassen vogel krap drie maanden te verblijven en dan dezelfde weg weer terug te vliegen? En waar verblijft die vogel dan, daar ver weg van ons?

Wat we weten is dat die interessante en aansprekende soort sterk in aantal achteruit is gegaan. Daarom willen we graag weten hoe het nú met hem gaat in ons werkgebied. Met uw waarnemingen kunnen we een zo compleet mogelijk beeld schetsen van aantallen en verspreiding in het Gooi, de Vechtstreek en de Eempolders.

Op de website van de Vogelwerkgroep (www.vwggooi.nl) kunt u uw waarnemingen invullen, zoals u al zo geweldig deed met de IJsvogel en de Boomklever. Maar waarnemingskaartjes invullen is ook goed. Met z'n allen kunnen we wellicht iets van het mysterie oplossen. En let op: ze zijn al in aantocht. Vanaf de tweede week van april zijn ze te verwachten. De meesten komen nog iets later ons land binnen. Zowel roepende, als zwijgzame vogels kunnen worden gemeld. Het geluid is bekend: één uur slaat de klok!